

FİKRİ VE SINAİ MÜLKİYET HAKLARI İLE TELİF HAKLARI YÖNERGESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, ve Tanımlar

1. Kısa İsim

“Arkın Yaratıcı Sanatlar ve Tasarım Üniversitesi (ARUCAD) Telif Hakları Uyum Yönergesi”.

2. Tanımlar

Bu İlkelerde geçen;

- a) Üniversite: ARUCAD Üniversitesini,
- b) Senato: Üniversite Senatosunu,
- c) Eser: Sahibinin hususiyetini taşıyan ve bilim, edebiyat, sanat veya teknik alanlarda ortaya konan her türlü fikri ürünü,
- d) Eser Sahibi: Eseri meydana getiren gerçek kişiyi,
- e) Fikri Mülkiyet Hakları: Telif hakları dahil olmak üzere eser üzerindeki tüm hakları,
- f) Sınai Mülkiyet Hakları: Patent, faydalı model, tasarım, marka ve coğrafi işaret gibi hakları,
- g) Telif Hakkı: Eser sahibine tanınan mali ve manevi hakların bütünü,
- h) Manevi Haklar: Eser sahibinin adının belirtilmesi, eserin bütünlüğünün korunması gibi devredilemez hakları,
- i) Mali Haklar: Eserin çoğaltılması, yayılması, temsil edilmesi ve umuma iletilmesi gibi ekonomik hakları,
- j) Üniversite Kaynakları: Üniversiteye ait finansman, altyapı, laboratuvar, ekipman ve insan kaynağını,
- k) Açık Erişim: Akademik çıktıların ücretsiz ve erişilebilir biçimde sunulmasını,
- l) Lisans: Eserin kullanımına ilişkin verilen izinleri,
- m) Ticarileştirme: Fikri ürünlerin ekonomik değere dönüştürülmesini,

ifade eder.

3. Amaç

Bu Yönergenin amacı; Üniversite bünyesinde gerçekleştirilen eğitim-öğretim, araştırma, geliştirme ve sanatsal faaliyetler kapsamında ortaya çıkan fikri ve sınai mülkiyet hakları ile telif haklarının korunması, yönetilmesi, paylaşımı ve ticarileştirilmesine ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

Ayrıca bu Yönerge, üçüncü kişilere ait eserlerin kullanımında telif haklarına uyum sağlanmasına yönelik kurumsal çerçevenin oluşturulmasını amaçlar.

4. Kapsam

Bu politika; Akademik ve idari birimleri, çalışanları, öğrencileri, stajyerleri ve araştırmacıları, mezunları ve üniversite ile iş birliği yapan gerçek ve tüzel kişileri, üniversite kaynakları kullanılarak üretilen her türlü bilimsel, sanatsal, teknik ve dijital ürünü kapsar.

Bu Yönerge, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu, 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu, ilgili yükseköğretim mevzuatı ve üniversite iç mevzuatına dayanılarak hazırlanmıştır.

Bu Yönerge; eserler, buluşlar, tasarımlar, yazılımlar, veri tabanları, görsel-işitsel üretimler, ders materyalleri ve diğer fikri ürünlere ilişkin tüm hakları içerir. Ayrıca yetkili üçüncü tarafları, fiziksel, dijital ve elektronik ortamlardaki tüm bilgi varlıklarını kapsar.

İKİNCİ BÖLÜM

Hak Sahipliği, Kullanım ve Paylaşım Esasları

5. Temel İlkeler

- (1) Üniversite bünyesinde üretilen tüm fikri ürünlerde esas ilke, eser sahibinin haklarının korunmasıdır.
- (2) Hak sahipliği belirlenirken aşağıdaki kriterler dikkate alınır:
 - a. Eserin kim tarafından üretildiği,
 - b. Üniversite kaynaklarının kullanılıp kullanılmadığı,
 - c. Eserin görev kapsamında mı yoksa bağımsız mı üretildiği.
- (3) Manevi haklar devredilemez ve eser sahibine aittir. Üniversite, eser sahibinin adı belirtilmeden hiçbir eseri kullanamaz. Eserin bütünlüğü korunur.
- (4) Mali haklar bu Yönergede belirtilen esaslara göre paylaşılır veya devredilir.

6. Akademik Personelin Ürettiği Eserler

- (1) Akademik personelin bilimsel yayınları (makale, kitap, bildiri vb.) kural olarak eser sahibine aittir.
- (2) Ancak aşağıdaki durumlarda Üniversite hak sahibi veya ortak hak sahibi olabilir:
 - a. Üniversite kaynaklarının önemli ölçüde (olağan akademik faaliyetlerin ötesinde finansman, özel ekipman, laboratuvar, teknik destek veya proje bütçesi kullanımını ifade eder) kullanılması,
 - b. Proje veya sözleşme kapsamında üretilmiş olması,
 - c. Üniversite adına yürütülen görev kapsamında ortaya çıkması.
- (3) Ders materyalleri (sunum, video, ders notu vb.) üzerinde:
 - a. İçerik hakkı öğretim elemanına aittir,
 - b. Üniversite, eğitim amaçlı kullanım için bedelsiz ve süresiz kullanım hakkına sahiptir. Ancak ticari kullanım için ayrıca izin alınır.
- (4) Üniversite, eğitim sürekliliği açısından bu materyalleri ilgili öğretim elemanının adı belirtilmek kaydıyla kullanabilir.

7. İdari Personelin Ürettiği Eserler

- (1) İdari personelin görev kapsamında ürettiği yazılım, rapor, tasarım ve benzeri ürünler üzerindeki mali haklar Üniversiteye aittir.
- (2) Eser sahibinin manevi hakları saklıdır.

8. Öğrenci Çalışmaları

- (1) Öğrenciler tarafından üretilen tez, proje, tasarım ve sanatsal eserlerin telif hakkı öğrenciye aittir.
- (2) Üniversite, aşağıdaki haklara sahiptir:
 - a. Eğitim, tanıtım ve arşivleme amacıyla kullanma,
 - b. Sergileme ve dijital platformlarda yayınlama,
- (3) Öğrenci çalışmalarının ticari kullanımı için öğrencinin yazılı izni alınır.
- (4) Ortak projelerde hak sahipliği, katkı oranına göre belirlenir.

9. Sanat, Tasarım ve Yaratıcı Üretimler

- (1) Üniversite bünyesinde üretilen görsel sanat, tasarım, film, animasyon, fotoğraf, performans, dijital sanat ve benzeri yaratıcı eserler, eser sahibinin hususiyetini taşıyan özgün çalışmalar olarak değerlendirilir ve telif hakları eser sahibine aittir.
- (2) Üniversite, bu eserleri aşağıdaki amaçlarla kullanma hakkına sahiptir:
 - a. Eğitim ve öğretim faaliyetleri,
 - b. Sergi, gösterim ve akademik sunumlar,
 - c. Kurumsal tanıtım ve iletişim faaliyetleri,
 - d. Dijital arşivleme ve portfolyo amaçlı kullanım.
- (3) Bu eserlerin ticari kullanımı, çoğaltılması veya üçüncü kişilere lisanslanması için eser sahibinin yazılı onayı alınır.
- (4) Film, video, animasyon ve benzeri çok katmanlı üretimlerde;
 - a. Yönetmen, senarist, görüntü yönetmeni, tasarımcı ve diğer katkı sağlayanların hakları korunur,
 - b. Hak sahipliği katkı oranına göre belirlenir.
 - c. Eserin ticari gösterimi, dağıtımı veya platformlarda yayınlanması durumunda hak sahipliği sözleşme ile ayrıca düzenlenir.
- (5) Sergi ve performans eserlerinde;
 - a. Eser sahibinin adı belirtilmeden kullanım yapılamaz,
 - b. Eserin bağlamı ve bütünlüğü korunur.
- (6) Dijital sanat ve yeni medya üretimlerinde (NFT, interaktif işler, yapay zekâ destekli sanat vb.);
 - a. Kullanılan veri ve içeriklerin telif uygunluğu sağlanır,
 - b. Üretilen eserin özgünlüğü ve etik uygunluğu gözetilir.
- (7) Üniversite tarafından desteklenen projelerde (Üniversite tarafından finansal, teknik, mekânsal veya ekipman desteği sağlanan projeler) üretilen yaratıcı eserler için ayrıca sözleşme yapılabilir.

10. Ortak Üretimler ve İş Birlikleri

- (1) Birden fazla kişi tarafından üretilen eserlerde hak sahipliği, katkı oranına göre belirlenir.
- (2) Üniversite–sanayi iş birliklerinde:
 - a. Hak sahipliği sözleşme ile belirlenir,
 - b. Gizlilik ve ticarileştirme hükümleri ayrıca düzenlenir.
- (3) Dış fonlu projelerde ilgili fon kuruluşunun kuralları esas alınır.

11. Sınai Mülkiyet Hakları (Patent, Tasarım, vb.)

- (1) Üniversite bünyesinde geliştirilen buluşlar için başvuru yapılması esastır.
- (2) Aşağıdaki durumlarda hak sahipliği Üniversiteye aittir:
 - a. Üniversite kaynakları kullanılmışsa,
 - b. Görev kapsamında geliştirilmişse
- (3) Gelir paylaşımı “ ARUCAD Döner Sermaye Yönetmeliği” hükümlerince belirlenir ve uygulanır, gerektiğinde güncellenebilir.
- (4) Üniversite, ticarileştirme sürecini yürütme hakkına sahiptir.
- (5) Akademik ve idari personel, ticarileştirme potansiyeli olan fikri ürünleri gecikmeksizin Üniversiteye yazılı olarak bildirmekle yükümlüdür.

12. Üçüncü Taraf Eserlerin Kullanımı

- (1) Üniversite personeli ve öğrenciler, üçüncü kişilere ait eserleri kullanırken telif haklarına uymakla yükümlüdür.
- (2) Aşağıdaki kullanım türleri sınırlıdır:
 - a. Fotokopi ve tarama (scan)
 - b. Dijital çoğaltma ve paylaşım

- c. LMS (öğrenme yönetim sistemi), MSTeams yüklemeleri
- (3) Kullanım şu şartlara bağlıdır:
- a. Kaynak gösterme zorunluluğu
 - b. Lisans veya izin alınması
 - c. Kanunda öngörülen istisnalar çerçevesinde sınırlarının aşılmaması
- (4) Toplu ve sistematik çoğaltma yasaktır.

13. Dijital İçerik ve Eğitim Platformları

- (1) Üniversiteye ait LMS, MSTeams, bulut sistemleri ve dijital platformlarda paylaşılan içerikler telif mevzuatına uygun olmalıdır.
- (2) Ders materyalleri:
- a. Sadece kayıtlı öğrencilerle paylaşılabilir,
 - b. Açık platformlarda izinsiz yayımlanamaz,
 - c. Üniversite, öğretim elemanının görevinden ayrılması halinde eğitim sürekliliği için ilgili materyalleri kullanabilir.
- (3) Video ders kayıtları, öğretim elemanının izni olmadan üçüncü kişilerle paylaşamaz.

14. Açık Erişim ve Yayın Politikası

- (1) Üniversite, açık erişim politikasını destekler.
- (2) Akademik yayınlar mümkün olduğunca:
- a. Kurumsal arşivde saklanır,
 - b. Açık erişime sunulur
- (3) Yayıncı sözleşmeleri dikkate alınarak telif hakları korunur.

15. Yapay Zekâ ve Dijital Üretimler

- (1) Yapay zekâ destekli içerik üretiminde:
- a. Kullanılan veri setlerinin telif haklarına uygun olması gerekir,
 - b. Üretilen içeriğin özgünlüğü sağlanmalıdır.
- (2) Yapay zekâ araçları ile üretilen içeriklerde sorumluluk kullanıcıya aittir.
- (3) Telif ihlali doğuran üretimler disiplin kapsamında değerlendirilir.

16. Hak Devri ve Lisanslama

- (1) Hak devri yazılı sözleşme ile yapılır.
- a. Üniversite, gerekli durumlarda lisans verme yetkisine sahiptir.
 - b. Açık lisanslar (Creative Commons vb.) kullanılabilir.
 - c. Lisanslı elektronik kaynakların kullanımı Kütüphane tarafından belirlenen şartlara tabidir.

17. Gizlilik ve Ticari Sırlar

- (1) Ticarileştirme potansiyeli olan çalışmalar gizli kabul edilir.
- (2) İzinsiz paylaşım hak kaybına yol açabilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İzleme, Denetim, İhlal ve Yaptırım Mekanizmaları

18. Kurumsal Sorumluluk ve Yapı

- (1) Bu Yönergenin uygulanmasından aşağıdaki birimler sorumludur:
- a. **Rektörlük:** Stratejik gözetim ve nihai karar mercii
 - b. **Rektör Yardımcılığı:** Süreç koordinasyonu

- c. **Fikri ve Sınai Mülkiyet Komisyonu (FSMK):** Gerektiğinde Rektörlük tarafından görevlendirilmek üzere, değerlendirme ve karar hazırlama
 - d. **Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı:** Telif ve lisans danışmanlığı
 - e. **Bilgi İşlem Daire Başkanlığı:** Dijital izleme ve sistem güvenliği
 - f. **Hukuk Müşavirliği:** Hukuki süreçlerin yürütülmesi
 - g. **Fakülte/Dekanlıklar ve Bölüm Başkanlıkları:** Yerel uygulama ve denetim
- (2) FSMK, Rektörlük kararı ile oluşturulur ve en az şu üyelerden oluşur:
- a. Hukuk temsilcisi
 - b. Akademik temsilci
 - c. Kütüphane uzmanı
 - d. Bilgi işlem temsilcisi

19. İzleme ve Denetim Sistemi

- (1) Üniversite, telif hakları uyumunu sağlamak amacıyla aşağıdaki izleme mekanizmalarını kurar:
- a. Ders materyallerinin LMS üzerinden kontrolü
 - b. Akademik yayınların benzerlik (intihal) analizleri
 - c. Dijital içerik paylaşımlarının sistem kayıtları üzerinden takibi
 - d. Açık erişim arşivlerinin periyodik denetimi
- (2) Denetimler, düzenli (periyodik) veya ihbar/şikâyet üzerine (ad hoc) gerçekleştirilir
- (3) Tüm denetimler kayıt altına alınır ve raporlanır.

20. Risk Yönetimi

- (1) Üniversite Telif hakları ihlalleri aşağıdaki risk kategorilerinde değerlendirilir:
- a. Düşük risk: Kaynak göstermeme, küçük ölçekli ihlal
 - b. Orta risk: İzinsiz ders materyali paylaşımı
 - c. Yüksek risk: Sistematik çoğaltma, ticari kullanım
 - d. Kritik risk: Kurumsal itibarı zedeleyen ve hukuki yaptırım doğuran ihlaller
- (2) Her risk türü için önleyici ve düzeltici faaliyetler tanımlanır.

21. İhlal Türleri

- (1) Aşağıdaki durumlar telif hakkı ihlali olarak değerlendirilir:
- a. İzinsiz çoğaltma ve dağıtım
 - b. Fotokopi veya tarama yoluyla sistematik kopyalama
 - c. LMS, MSTeams veya dijital platformlarda izinsiz paylaşım
 - d. Kaynak göstermeden kullanım (intihal)
 - e. Lisans şartlarına aykırı kullanım
 - f. Yapay zekâ araçları ile telif ihlali içeren üretim
 - g. Üniversite kaynaklarıyla üretilen eserin izinsiz ticarileştirilmesi

22. İhlal Bildirimi ve İnceleme Süreci

- (1) Telif ihlali şüphesi aşağıdaki yollarla bildirilebilir:
- a. Resmî dilekçe
 - b. Kurumsal e-posta
- (2) Bildirimler gizli tutulur ve FSMK tarafından değerlendirilir.
- (3) İhlal iddiası aşağıdaki aşamalarda incelenir:
- a. Ön değerlendirme
 - b. Delil toplama (sistem kayıtları, belgeler vb.)
 - c. İlgili kişinin savunmasının alınması
 - d. Komisyon raporu hazırlanması
 - e. Nihai karar

(4) Süreç en geç 30 gün içinde tamamlanır.

(5) İlgili kişiler karara karşı itiraz edebilir. Yeniden değerlendirme sonrası verilen karar nihaidir.

23. Yaptırımlar

(1) İhlalin niteliğine göre aşağıdaki yaptırımlar uygulanır:

Akademik Personel için:

- a. Uyarı
- b. Kınama
- c. Ders materyalinin kaldırılması
- d. Disiplin soruşturması

İdari Personel için:

- a. Uyarı ve kınama
- b. Disiplin işlemleri

Öğrenciler için:

- a. Not iptali
- b. Dersten başarısız sayılma
- c. Disiplin cezası

Kurumsal düzeyde:

- a. İçeriğin kaldırılması
- b. Lisans iptali
- c. Hukuki süreç başlatılması

24. Eğitim ve Farkındalık

- (1) Üniversite, telif hakları ve fikri mülkiyet konularında akademik ve idari personele yönelik eğitimler düzenler. Akademik ve idari personelin telif hakları eğitimine katılımı zorunludur.
- (2) Öğrencilere yönelik telif hakları farkındalık eğitimleri düzenlenebilir. Akademik personel kendi dersi içerisinde, derse konu alan ile ilgili telif hakları ve fikri mülkiyet konularında öğrencileri bilgilendirir.
- (3) Kütüphane ve ilgili birimler danışmanlık hizmeti sunar.

25. Hukuki Süreçler

- (1) Ciddi ihlallerde Üniversite, ilgili kanunlar kapsamında yasal işlem başlatır.
- (2) Maddi zararların tazmini talep edilebilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Diğer Hususlar

26. Yönergede Bulunmayan Haller

Bu yönergede hükmü bulunmayan hallerde; ARUCAD'ın ilgili diğer mevzuat hükümleri ile Mütevelli Heyeti, Senato veya ilgili Yönetim Kurulu kararları uygulanır.

27. Yürürlüğe Giriş

Bu yönerge Arkın Yaratıcı Sanatlar ve Tasarım Üniversitesi Senatosunda kabul edildiği tarihten itibaren yürürlüğe girer.

28. Yürütme Yetkisi

Bu yönergenin hükümlerini Arkın Yaratıcı Sanatlar ve Tasarım Üniversitesi Rektörü yürütür.